

Monitieteinen lähestyminen ihmiseen ääniympäristössä

AMPUJA, OUTI & MIIKKA PELTOMAA (2014; toim.). *Huutoja hiljaisuuteen. Ihminen ääniympäristössä*. 359 s. Gaudeamus, Helsinki.

Outi Ampujan ja Miikka Peltomaan toimittama teos käsittelee monitieteisesti ja laaja-alaisesti ääniä, ääniympäristöä sekä niiden tutkimusta. Kirjoitusten näkökulma on vahvasti ihmiskeskeinen. Aihepiiriltään ajankohtainen kirja soveltuu hyvin esimerkiksi syyskuussa 2014 voimaan tulleen uuden ympäristönsuojelulain (säädös 527/2014) taustalukemistoksi ääniympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteuttamisen osalta. Ääniympäristön laatu ja sen edistäminen on nimittäin nostettu omiksi ympäristön tilaan liittyviksi pykäliksi lakitekstiin.

Teoksen toimittajat ovat eri tieteenaloja edustavia äänikysymysten asiantuntijoita. Outi Ampuja on perehtynyt laaja-alaisesti äänimaisematutkimukseen ja on julkaissut niin tieteellisiä kuin populaarejakin kirjoituksia muun muassa meluongelmien historiasta ja hiljaisuudesta. Miikka Peltomaa on puolestaan Helsingin yliopiston korva-, nenä- ja kurkkutautiopin dosentti sekä Helsingin Musiikkitalon musikkopoliklinikan johtaja. Lisäksi hän on toiminut Suomen Musiikkilääketieteen yhdistyksen puheenjohtajana.

Eri alojen asiantuntijoista koostuvaa 17-henkistä kirjoittajajoukkoa on motivoinut halu jakaa uusinta tietoa äänten, melun ja hiljaisuuden vaikutuksista ihmisen ruumiilliseen ja henkiseen hyvinvointiin niin ulkoympäristössä, työpaikoilla, kouluissa kuin kotonakin. Kirjoitusten aihepiirit liikkuvatkin sekä ulko- että sisätiloissa, ja musiikkia on käsitelty erilaisista näkökulmista. Esimerkiksi musiikkiin liittyvä hiljaisuusteema nousee esiin mielenkiintoisella tavalla säveltäjä Harri Vuoren kirjoituksessa. Myös ääniympäristöjen arvottamista yhteis-

kunnassa on käyty läpi. Kaikkiaan tämä uusia ”kuulokulmia” tarjoava yleistajuinen kirja edistää ja taustoittaa ääniympäristön laadusta käytävää keskustelua sekä auttaa löytämään keinoja vaalia ääniympäristön terveellisyyttä ja monimuotoisuutta.

Teos koostuu neljästä teemaosioista, joiden tavoitteena on helpottaa lukijaa hahmottamaan kussakin osiossa sijaitsevien kirjoitusten keskeiset näkökulmat. Teemoittelussa on onnistuttu hyvin ja lukija pystyy nopeasti hakemaan teoksesta itseään erityisesti kiinnostavat tekstit. Kirjoitusten yhteydessä esitetyt lyhyet tietolaatikat elävöittävät teosta ja tuovat käytännönläheistä näkökulmaa käsiteltyihin aihepiireihin. Havainnollisia esimerkkejä tietolaatikkojen teksteistä ovat kuvaukset äänten merkityksestä sokealle sekä ääniongelmat lastentarhanopettajan työssä.

Ääniympäristöjen historiallisten muutosten sekä meluongelman yhteiskunnallisten ulottuvuuksien käsitteystä liikkeelle lähtevä teos päättyy hiljaisia ja pieniä ääniä painottavaan osioon. Melun vaikutuksia ihmiseen sekä melulle altistavia ympäristöjä käsitellään kirjan toisessa ja kolmannessa osiossa. Kyseiset osiot kattavat yli puolet kirjan sivumäärästä. Kokonaisuutena kirjoituksissa korostuvat melun ja meluisten ympäristöjen vaikutukset ihmiseen. Kirjoitusten kysymyksenasettelun ilmoitetaankin olevan lähtökohtaisesti ongelmakeskeinen. Poikkeuksen tekee viimeinen osio, jossa pohditaan mitä merkitsee luonnon rauha ja hiljaisuus uskonnossa ja säveltäjän työssä. Osion päättävä populaarimusiikin tutkimuksen professori Heikki Uimosen kirjoitus äänimaisemien kulttuurisesta rakentumisesta antaa lukijalle paljon ajattelemisen aihetta. Uimonen käsittelee muun muassa ihmisten subjektiivisten kokemusten, asenteiden, kulttuurin ja omien toimien merkitystä äänten ja ääniympäristön

kokemisessa, tulkinassa ja muokkaamisessa. Kokonaisuutena teos keskittyy ennen kaikkea kaupunkiympäristöihin.

Ampuja kokoaa ansiokkaassa äänien riemua ja riesaa käsittelevissä loppusanoissaan yhteen sellaisia teemoja, joista kirjoittajat toivovat käytävän laajempaa keskustelua yhteiskunnassa. Hän kiinnittää huomiota muun muassa siihen, että usein ääniympäristön merkitystä ei muisteta ennen kuin siitä aiheutuu selkeitä ongelmia. Tämä on tärkeä huomio. Ampuja nostaa esille myös uusia ajatuksia, kuten kokonaismelualtistuksen ja tähän liittyvän elinkaariajattelun. Ääniympäristön laatuun liittyvistä puutteista huolimatta Ampuja kokee, että paljon on myös saatu aikaan ja asenteet ovat selvästi muuttuneet. Toisaalta tekstien perusteella on vielä paljon tehtävää ennen kuin ääniympäristö otetaan aidosti huomioon laadullisena ihmisen terveyteen, hyvinvointiin ja oppimistuloksiin vaikuttavana ympäristötekijänä, eikä vain melukysymyksenä.

Teoksen loppuun liitetty kooste ääniaiheisista lisälukemistoista ja toimijoista auttaa tiedonjanoista lukijaa uusien tietolähteiden äärelle. Ääniä koskeva käsiteluetelo selityksineen on erittäin hyödyllinen kaikille lukijoille. Käsiteluetelosta voi esimerkiksi tarkistaa, mikä ero on äänimaisemaa ja ääniympäristöä koskevilla termeillä, tai mitä tarkoittaa *hi-fi*-äänimaisema.

Teoksen erityinen ansio on monialaisuus sekä ääniin ja ääniympäristön laatuun liittyvien näkökulmien kattava käsittely. Melun vaikutuksia tarkasteleva lääketieteellinen osio on arvokas lisä, vaikka olisin kaivannut siihen enemmän hyvinvointinäkökulmaa painottavaa lähesty-

mistä ja pohdintaa. Alueidenkäytön suunnittelijana kaipasin myös käytännön esimerkkejä ääniympäristön ja erityisesti ääniympäristön laadun käsittelystä eri kaava-

tasoilla, koska kokemuksesta tiedän tähän liittyvän niin monia haasteita, että aiheesta voisi kirjoittaa kokonaan oman kirjansa. Aihepiiriä ei ole toki kokonaan unohdettu. Esimerkiksi ympäristöneuvos Ari Saarinen ympäristöministeriöstä käsittelee muun muassa meluongelmaa koskevaa lainsäädäntöä ja viranomaisten toimia, rakennetun ympäristön viihtyisyyttä ja akustista laatua sekä meluntorjunnan ja ääniympäristön laadun edistämistä.

Teos antaa lukijalle erinomaiset eväät keskustella ääniympäristön laadusta ja tarttua käytännön toimiin mielekkään ja turvallisen ääniympäristön toteuttamiseksi. Kirja sopii monenlaiselle lukijakunnalle ja se herättää kirjoittajien yhteisen tavoitteen mukaisesti keskustelua ääniympäristöstä. Kokonaisuutena teos antaa lukijalle paljon ajattelemisen aiheita ja toivon mukaan edistää äänen yksilöllisten merkitysten pohtimista.

Ampujan mukaan erilaisista lähtökohdista ja näkökulmista huolimatta teoksen kirjoittajat ovat varsin yksimielisiä siitä, että kansalaisten tietoisuutta äänistä ja ääniympäristön laadun merkityksestä tulisi lisätä. Tästä kannanotosta on helppo pitää. Toivon mukaan teos päätyy niin suunnittelijoiden, opettajien, päättäjien kuin äänistä muutoin kiinnostuneidenkin käsiin.

ANNE SAVOLA
Satakuntaliitto

